

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. VIII. De Persona Patris,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

Et; & consequenter plures sunt notiones, quam quinque assignatæ.

53. Respondeo primò, negando Antecedens: cum enim ratio representationis connotata à Verbo, non distinguatur virtualiter à ratione naturæ, quæ in conceptu Filii importatur; eò quòd illæ duæ rationes ad eandem lineam intellectualem pertineant; etiam ratio Filii, & ratio Verbi in secunda Trinitatis persona identificantur sine virtuali discrimine, ut in 2. disp. ostensum est.

Art. 4.
§. ultimo.

54. Præterea, dato & non concesso, quòd ratio Filii & Verbi distinguantur virtualiter, quantum ad perfectiones absolutas, quas de connotato important; tamen certum est, rationem Verbi, pro eo quòd in recto dicit, nempe relatione, non distinguui virtualiter à ratione Filii; esse autem notionem, non comperit Verbo aut Filio ratione connotati, vel absoluti, sed ratione illius quòd ab utroque in recto importatur, quòd est relatio.

55. Objicies tertio: Spiratio activa non est notio: Ergo non dantur quinque notiones. Consequentia patet, Antecedens probatur. Notio debet esse proprietatis personalis, nam quòd non est proprium, non potest esse ratiocognoscendi personam in sua propria ratione: Sed spiratio activa non est proprietas personalis; cum duabus personis conveniat, scilicet Patri & Filio, simul spirantibus & producentibus Spiritum Sanctum: Ergo rationem notionis non obtinet.

56. Respondeo negando Antecedens, ad cujus probationem dicatur cum D. Thoma *opuscul. 3. cap. 59.* proprietatem dici dupliciter: primò absolute, secundò comparative. Sic risibilitas, quæ est proprietas hominis, est proprietas absoluta; esse verò bipedem, est proprietas ipsius comparative ad quadrupedia. Ita etiam in proposito, spiratio activa non est proprietas absoluta, quasi conveniens uni personæ, sed comparativa, in ordine scilicet ad Spiritum Sanctum, cui ipsa non convenit.

57. Objicies ultimò: Innascibilitas in Patre vel sumitur pro materiali, vel pro formali? Si primum, non est notio à paternitate distincta, cum de formali significet paternitatem. Si secundum, notio est, cum negatio sit, & consequenter dignitatem non explicet, de ratione enim notionis est quòd ad dignitatem pertineat, ut supra diximus: Ergo non sunt quinque notiones in Divinis.

58. Huic argumento patebit solutio ex dicendis disputatione sequenti, ubi significatum formale hujus nominis *ingenitum*, quòd est idè ac innascibile, exponemus. Nunc breviter respondeo, eligendo secundam partem dilemmatis. Ad probationem in contrarium dicendum est, ad rationem notionis necessarium non esse quòd sit dignitas, sed sufficit quòd circumlocutive & à posteriori dignitatem explicet; sicut nec requiritur quòd sit personalitas, sed quòd personalitatem notificet. Licet autem innascibilitas ratione sui formaliter dignitas non sit, tamen à posteriori explicat dignitatem personalem primæ personæ, scilicet auctoritatem principii, per modum capitis & fontis omnium divinarum personarum, ut latius expendemus disputatione sequenti.

59. Dices: Si notio in negatione consistere posset, sequeretur plures alias dari notiones, quam quinque enumeratas: nam in Filio negatio procedendi per voluntatem, quæ *inspirabilitas* dicitur, & in Spiritu Sancto negatio procedendi per intellectum tanquam terminum genitum, quæ

ingenerabilitas appellatur, rationem notionis obtinebunt; & sic ad minus dabuntur septem notiones in Divinis: Sed hoc non admittitur a nobis: Ergo &c.

Respondeo negando sequelam Majoris: *Inspirabilitas* enim nec dignitas est, nec dignitatem denotat. Et idem de *ingenerabilitate* dicendum. Tum quia, supposito quòd aliquid producat, non dicit, ex nostro modo concipiendi, dignitatem, quòd caret hoc, vel illo modo productionis: Tum etiam, quia *inspirabilitas* sumpta ratione sui, creaturis potest competere, & similiter *ingenerabilitas*; cum creatura non *spiretur*, & possint produci per actionem quæ generatio non sit, *Innascibilitas* autem, quæ in negatione omnium principii consistit, explicat dignitatem, scilicet auctoritatem principii, per modum capitis & fontis omnium divinarum personarum; solùmque primo supposito perfectissimæ naturæ intellectualis competere potest.

Hujus discriminis radicem assignavit D. Thomas 1. *ad Ambaldum dist. 28. quest. 1. art. 1. ad 3.* quia scilicet, quòd affirmatio est specialior, eò universalior evadit negatio; & contra quòd universalior fuerit affirmatio, eò illius negatio est contradietoria: ut constat in negatione animalis, quæ limitatior est, & paucioribus convenit, quam negatio hominis; quia animalis affirmatio universalior est affirmatione hominis. Quia ergo *inspirabilitas* est negatio peculiaris processionis, & *ingenerabilitas* negatio processionis per intellectum, quæ etiam specialis processio est; *innascibilitas* autem est negatio processionis ut sic, quæ universalior est quàm illæ processionibus; consequens est quòd primæ negationes universaliores sint, nec ad intellectualem naturam coarctatæ, subindeque dignitatem non denotent; ista autem negatio coarctatur ad naturam intellectualem, & illius dignitatem designet.

DISPUTATIO VIII.

De persona Patris.

Ad quest. 33. D. Thoma.

Duo sunt nomina, quæ primæ personæ divinx solent attribui: primum est nomen Patris, quòd est tantæ religionis & excellentiæ, ut Cyrillus asserat, hoc præclarissimum nomen magis ei quàm Deititulum convenire: Hoc enim (inquit) dignitatem & substantiam significativum est proprietatis. Deum enim si dixeris, rerum omnium Dominum ostendisti. Patrem verò si appellaveris, proprietatem recognoscis. Deus dicitur & Dominus, quatenus mundum creavit. Pater appellatur, quia Filium æternum sibi consubstantialem, & Deum genuit.

Cum hac Cyrilli cogitatione concordat quòd refertur Joann. 20. scilicet Christum agnoscere Magdalene post resurrectionem, in illa illi ut hæc annuntiaret Discipulis: Ascendo ad patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum. Ubi præmittit titulum Patris, eumque Deo titulo anteponit: Quia (inquit Theodoretus) in appellatione Patris magis quàm Domini delectatur.

Secundum nomen quòd primæ personæ convenit, est nomen *ingeniti*, seu *innascibilis*, quòd etiam summæ dignitatis est ac excellentiæ: hoc

enim nomine designatur, Patrem nedum in di-
vina personarum Triade, primatum tenere ori-
ginis, sed insuper totius Divinitatis inexhau-
stibile esse ac fontale principium. Unde Dionysius
in libro de div. in. Nomin. solus fons supersubstan-
tialis Deitatis est Pater. Et Concilium Toletanum
secundum: *Constituitur Patrem ingentum, increatum,
secundum & originem totius Divinitatis, apud quem non
est pateritas, quam pateritatis principatus.*

Sed advertendum est, hoc nomine non solum
negationem generationis strictè sumptæ impor-
tant, (sic enim non est Patri proprium, sed con-
venit etiam Spiritui Sancto, quia ille non est filius
pro genitus, nec eius processio est vera genera-
tio: ut in 2. disp. ostendimus, sed etiam negatio-
nem omnis processiois & communicationis
ab alio: quo pacto soli Patri convenit, cum ille
solus à nullo procedat, & quidquid habet à nul-
lo recipiat.

Circa primum nomen nihil occurrit dicendū,
Circa secundum quæri solet, an innascibilitas,
quæ per hoc nomen, *ingentum*, significatur, per
aliquid positivum, vel purè negativum, in ratio-
ne notionis constituitur? Quam difficultatem
articulo sequenti breviter resolvemus.

ARTICULUS UNICUS.

*An innascibilitas per negationem, vel per
aliquid positivum in ratione notionis
constituitur?*

In huius difficultatis resolutione tres reperio
Auctorum sententias: Primatenet, innascibi-
litatem, ut est Patris notio, aliquid positivum
importare. Pro qua sententia referuntur D. Bo-
naventura, Aureolus, & quidam alii antiqui
Theologi, quos ex modernis secutus est Philip-
pus à S. Trinitate *hic disp. 6. dubio 3.*

Secunda docet illam constitui in ratione no-
tionis per respectum rationis, qui intelligitur in
Patre in eo signo, quo concipitur constitui in ra-
tione personæ, & Fili generationem præcede-
re. Ita Vazquez *disp. 137. art. 1.*

Tertia allicet illam in ratione notionis im-
portare aliquem respectum transcendentalem,
quo Pater, tanquam fundamentale Trinitatis
principium, indivisè Filium & Spiritum San-
ctum respicit. Ita Alarcon *hic disp. 7. cap. 1. Pro
veritatis declaratione*

Dico, innascibilitatem non constitui in ratione
notionis per aliquid positivum, sed per negatio-
nem omnis processiois vel productionis pas-
sivæ, quam de formali significat. Ita expressè
docet S. Thomas in 1. dilt. 28. qu. 1. art. 1. ubi
ait: *Licet ingentum nihil ponat quod sit de intellectu
quæ constitutive, non tamen sequitur quod non possit
esse negativum illud, cuius ratio consistit in remotio-
ne, ut per negationem certificatur, sicut in ceteris. Quo
nihil clarius & expressius dici potest, unde mi-
nimè est quod Philippus à S. Trinitate, hunc lo-
cum citet pro sua sententia.*

Probat etiam conclusio ex eodem S. Docto-
re *hic art. 4. ad 1.* ubi postquam refutavit senten-
tias illorum, qui dicebant innascibilitatem, pro-
prie est Patris proprietates, vel significare quod à
nullo sit, & quod sit principium aliorum, vel
universalem auctoritatem, vel fundamentalem
plenitudinem, sic concludit. *Et ideo dicendum est
secundum Augustinum, quod ingentum neq. rationem
generationis passivæ importat. Et paucis interposi-*

Tom. II.

A tis, ait; *Nec propter hoc sequitur quod ingentum non
debeat poni propria notio Patris, quia prima & sim-
plicia per negationem notificantur.* Ex quibus sic
arguo: Primum argumentum D. Thomæ in-
tendebat probare, innascibilitatem non esse no-
tionem, eo quod notio ponat aliquid in eo cu-
jus est; ingentum autem nihil ponit, sed remo-
vet, cum negationem importet. Cui argumen-
to responderet, quod licet ingentum, seu innasci-
bilitas, negatio sit, tamen esse potest notio Pa-
tris, quia simplicia per negationes notificantur:
At si sentiret, ingentum in ratione notio-
nis, non per negationem, sed per positivum
constitui, non sic responderet, sed facilius argu-
mentum solveret, asserendo quod licet negatio-
nem significet, non tamen per illam, sed per po-
sitivum in ratione notionis constituitur: Ergo
innascibilitas, non per aliquid positivum, sed
per negationem omnis processiois vel produ-
ctionis passivæ, in ratione notionis constituitur.

Secundò probatur conclusio ratione funda-
mentali. Ad rationem notionis sufficit, quod
notificet aliquid personale, pertinens ad digni-
tatem; nec requiritur quod ipsa notio, ratione
sui dignitas sit: At negatio, significata nomine
ingenti, notificat in Patre aliquid pertinens ad
dignitatem, scilicet primatum originis, & im-
mediatam terminationem paternitatis respectu
naturæ divinæ, quæ dignitas nullâ aliâ proprie-
tate explicatur: Ergo etiam si ratione sui digni-
tas non sit, erit notio ratione sui. Minor patet,
Major autem probatur primò ex doctrina D.
Thomæ jam adducta. Secundò, quia non magis
requiritur ad rationem notionis, quod significet
aliquid ad dignitatem spectans, quam quod si-
gnificet proprietatem personalem; cum primum
ex secundo colligatur: Sed ut aliquid notio sit,
non requiritur quod ratione sui sit proprietas
personalis; sed sufficit quod proprietatem per-
sonalem circumlocutive significet, seu notificet:
Ergo etiam non requiritur, quod ratione sui di-
gnitas sit, sed solum quod circumlocutive noti-
ficet dignitatem. Tertio probatur eadem Ma-
jor contra Vazquem, argumento ad hominem.
Nam ille docet ut vidimus, innascibilitatem in
ratione notionis per relationem rationis consti-
tuit: Sed relatio rationis, cum nihil reale & po-
sitivum sit, ratione sui nullam dicit perfectionem
aut dignitatem (est illam notificet aut explicet)
Ergo ad rationem notionis non requiritur
quod ratione sui dignitas sit, sed sufficit quod
dignitatem explicet aut manifestet.

Denique probatur conclusio specialiter con-
tra Alarcon, destruendo præcipuum ejus funda-
mentum. In Patre non datur aliquis respectus
transcendentis, quo indivisè Filium & Spiritum
Sanctum respiciat: Ergo innascibilitas per
respectum illum transcendentalem non potest
in ratione notionis constitui. Consequentia patet,
Antecedens probatur. In Patre non datur
aliquis unus & communis influxus, quo in Fi-
lium & Spiritum Sanctum influat: Ergo neque
unus respectus transcendentis, quo indivisè
utramque personam respiciat. Antecedens est
certum. Filium enim ad æquæ procedit per in-
tellectum, & Spiritus Sanctus per voluntatem,
nec datur alia tertia ratio influendi in ipsos.
Consequentia verò probatur. Omnis respectus
quo in divinis una persona aliam respicit, live
sit transcendentis, live predicamentalis, aut
qualis predicamentalis, debet in influxu & ori-
gine

G g gine

gine actiua vel passiva fundari: Ergo si in Patre nõ detur unus & communis influxus, quo in Filium & in Spiritum Sanctum influat, non poterit dari unus respectus transcendentalis, quo indiuise utramque personam respiciat, ut docet Alarcon, sed adæquate Filium respiciet paternitate, & Spiritum Sanctum spiratione actiua.

10. Sed opponit ille Author, quod Pater vocatur à SS. Patribus *Fontana Divinitas*, seu *fundamentale Trinitatis principium*; unde ad notionem Patris pertinet hoc quod est esse principium universale, & veluti primam radicem aliarum personarum: At in ratione principii radicalis Filii & Spiritus Sancti non constituitur per paternitatem & spirationem; cum per illas solum comparetur ad Filium & Spiritum Sanctum, ut proximum illorum principium: Ergo per formalitatem aliquam ab illis distinctam; quæ cum absoluta non sit, nec sit relatio prædicamentalis, erit utique transcendentalis relatio, quæ ut principium radicale indiuise utrumque respiciet; & consequenter hæc fundabit negationem ingentitæ, & innascibilitatem in ratione notionis constituet.

11. Respondeo concessã Majori, negando Minorem. Ad cuius probationem dicendum est, paternitatem posse considerari dupliciter, scilicet ut est relatio, & ut est substantia, seu forma hypostatica, primò terminans & modificans naturam divinam. Sub priori consideratione non constituit Patrem fundamentale Trinitatis principium, seu principium radicale Filii & Spiritus Sancti, sed solum illum refert ad Filium; bene tamen sub posteriori, quia ut sic fundat in Patre incapacitatem essendi ab alio, & connotat divinam naturam, ut à se & non ab alio habitam: unde sub hac ratione paternitas de materiali & fundamentaliter hoc nomine, *ingentum*, prout est Patri proprium, & notio illius, importatur.

12. Dices, ex hoc sequi, innascibilitatem non esse notionem à paternitate distinctam: nam ad constituendam diversam notionem, requiritur conceptus objectivus virtualiter saltẽ distinctus, ut disputatione præcedenti dicebamus: Sed paternitas, ut forma hypostatica, non distinguitur virtualiter à se ipsa ut referente: Ergo si ut forma hypostatica hoc nomine *ingentum* de materiali importetur, innascibilitas non erit notio à paternitate distincta.

13. Sed facile responderetur, negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem dicendum est, quod ad constituendam diversam notionem, requiritur conceptus objectivus virtualiter distinctus, saltẽ ex parte illius quod de formali significat; non tamen semper exigitur; quod virtualiter sit diversus ex parte ejus quod fundamentaliter & de materiali tantum importat unde cum paternitas, ut gerit munus substantiæ & formæ hypostaticæ, primò modificantis naturam divinam, de materiali solum & fundamentaliter hoc nomine, *ingentum*, prout est Patris notio importetur, illudque de formali significet negationem omnis processionis, seu passivæ productionis, quæ virtualiter à paternitate distinguitur, innascibilitas erit notio à paternitate distincta.

DISPUTATIO IX. De Persona Filii.

Ad questionem 34. & 35. D. Thomæ.

Varia in sacris litteris Dei Filius vocatur nomina, quæ sub duodenario numero Ambrosius *lib. 2. de Fide* in prologo ex variis tam veteris quam novi Testamenti locis collegit. Vocatur enim Filius Dei, Verbum, Imago, Idea, Principium, Sapientia, Lux, Candor lucis æternæ, Character, Figura substantiæ, Speculum, Veritas. De quibus nominibus hæc subiungit idem Ambrosius: *Hi sunt pretiosi illi lapides, Sardius, Iaspis, Smeragdus, Chrysolitus, & alii, quibus Sancti Aaron, qui Christi figuram gessit, vestimentum intexitur. Ille veri amictus est sacerdotis, hæc vestis nuptialis, hic textus propheticus, qui bene noverit ista contexere. Filius Dei dicitur, quia ex Deo Patre nascitur. Verbum, quia ex ore Altissimi cum perfecta ejus notitia prodit. Imago, splendor gloriæ, & speculum, quia nihil ei deest quominus perfecte Patrem exprimere possit. Vapor virtutis Dei, quia ejusdem cum Patre naturæ. Candor lucis æternæ, quia ei coæternus. Character, à Patre personali differentia, non essentiali perfectione discretus.*

Ex his nominibus alia sunt quæ respectum dicunt ad Patrem, ut Filius, Verbum, Imago; alia quæ relationem ad creaturas exprimunt, ut idea, principium, exemplar; alia propria & notionalia, ut Filius, Verbum, & Imago; alia omnibus personis communia, & Filio appropriata, ut lux, virtus, vita, principium, idea &c.

De his omnibus nominibus non agit D. Thomas in præfenti, sed tantum de duobus præcipuis, scilicet de nomine Verbi, & Imaginis: quia (inquit) *ratio Filii ex ratione Patris consistit. Unde hujus S. Doctoris vestigiis in hærentes, solum de ratione Verbi & Imaginis in hac disputatione disseremus.*

ARTICULUS I.

An Verbum ex cognitione omnium personarum divinarum per se procedat?

Tertullianus in Apologetico, agens de æterna & arcana Christi generatione; & Gentilium Philosophorum, qui ex proprio cerebro tot vana fallorum Deorum finxere commenta, insipientiam irridens: *Accipite* (inquit) *hanc fabulam, similis est vestris.* Alludit, ni fallor, ad illam fabulam, quæ Poëtæ finxerunt Minervam ex Jovis cerebro proditisse. Aliquid enim simile obcer fides Christiana, ubi divina generationis pandit arcanum: credit enim increatum æternum Patris Filium ex fecundissima ejus mente ante sæcula genitum fuisse, juxta illud divina Sapientia verbum; *Ego ex ore Altissimi prodii: id est, ex intellectu Patris, qui est veluti os Spiritus substantiæ.* Unde in præfenti inquirunt Theologi, ex quorum objectorum cognitione Verbum divinum producatur? & num ex omnium personarum divinarum notitia per se procedat?